

INFORMATIENOTA VOOR DE RAAD

Nummer: 159

Portefeuille: Armoedebeleid
Programma: 6 Sociaal domein
Taakveld: 6.3 Armoedebeleid

Datum 06-05-2021

Onderwerp: Uitvoering TONK (1^e maand)

DE RAAD NEEMT KENNIS VAN:

- Een stand van zaken uitvoering TONK op basis van actuele cijfers.
- De gewijzigde financiën m.b.t. de TONK
- De gewijzigde beleidsregels TONK

Inleiding

In de BOB-sessie “coronamaatregelen” van 6 april heeft het college toegezegd de raad te informeren over de uitvoering van de TONK. Op 9 maart jl. heeft het college de “beleidsregels TONK Gemeente Lelystad” vastgesteld. Diezelfde avond heeft de gemeenteraad *geen* wensen en bedenkingen tegen deze beleidsregels geuit en daarmee ingestemd met een financieel risicoprofiel van naar verwachting 1,2 - 2,9 miljoen euro. Hierna kon met de uitvoering worden gestart. Inmiddels zijn we anderhalve maand verder en is het mogelijk de raad van informatie te verschaffen over wat er in de tussentijd is gedaan en hoe de regeling loopt. Ook is het mogelijk informatie te verschaffen over hoe de financiële context van de TONK na 9 maart is gewijzigd en dat het college, naar aanleiding van de eerste ervaringen met de TONK, besloten heeft de beleidsregels te verruimen in een poging een groter bereik voor de TONK te creëren.

Uitvoering TONK

Op 16 maart 2021 om 9.11u is het aanvraagformulier voor de TONK open gezet. Op vrijdag 19 maart zijn alle TOZO-klanten persoonlijk benaderd met informatie over de TONK. En vanaf 25 maart is gestart met een brede publiekscampagne, via de pers en sociale media

In de eerste week hebben we 7 aanvragen ontvangen. Dat aantal was op 19 april gestegen tot 90. Op 26 maart is de eerste aanvraag beschikt. Op 19 april waren 28 aanvragen beschikt waarvan 9 toegekend, 11 afgewezen en 8 ingetrokken door de aanvrager of anderszins buiten behandeling gesteld. 62 Aanvragen waren nog niet compleet, of nog in behandeling.

Zoals in de toelichting op de beleidsregels was te lezen, was onze verwachting dat we veel meer aanvragen zouden krijgen. Vooral in de eerste weken. Wij hadden ons hiervoor enerzijds gebaseerd op onze ervaringen met de TOZO en anderzijds op de instroomprognoses van de gemeente Rotterdam – de enige gemeente die zich aan dergelijke prognoses waagde. Ondanks het feit dat gemeenten allemaal een andere TONK-regeling hebben ingericht – en de meeste gemeenten ruimer dan wij – valt bij een eerste beschouwing de instroom in de TONK in heel Nederland tegen. Dit is wat wij zelf van andere gemeenten hebben vernomen en zo heeft ook NOS* verslag gedaan. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft gemeenten daarom opgeroepen hun TONK-regeling te verruimen.

Op 19 april was voor in totaal een bedrag van circa €15.000 aan TONK toegekend. Wanneer eenzelfde percentage van de toen nog openstaande aanvragen eveneens zou worden toegekend, dan zou daar nog eens een bedrag van circa €40.000 bovenop komen. Een dergelijk bedrag blijft ruim binnen het *originele* budget dat door de minister voor de TONK beschikbaar was gesteld.

(Macro)financiën TONK

In het college- en raadsvoorstel van 9 maart, werd nog gerekend met een budget voor de TONK, voor Lelystad van circa €650.000 (2x €325.000). Daarvan is in ieder geval €200.000 tot €280.000 nodig voor de uitvoering. Dit betekende dat er €450.000 tot €370.000 over zou blijven om uit te keren. Op basis van de toen geprognosticeerde instroom van tussen de 800-1600 aanvragen, hebben college en raad gekozen voor een risicoprofiel van tussen de €1,2 en 2,9 miljoen. Op basis van de instroom in huidige regeling, zal dat risico zich niet manifesteren.

Op 22 maart heeft de minister van SZW het macrobudget bovendien verdubbeld van €130 miljoen naar €260 miljoen. De eerste tranche van €65 miljoen is in april uitgekeerd op basis van de verdeelsleutel minimele. Lelystad heeft als aandeel van de eerste €65 miljoen, €292.270 (0,45%) ontvangen, in plaats van de verwachte €325.000 (0,5%). De tweede tranche bedraagt, na de bijstelling van het macrobudget, in totaal *maximaal* €195 miljoen. De verdeelsleutel voor deze €195 miljoen is nog niet bekend gemaakt. Dit maakt het lastig te voorspellen welk bedrag Lelystad in de tweede tranche krijgt. De minister geeft aan zich te willen baseren op daadwerkelijke uitgaven van gemeenten. Voorlopig uitgaande van dezelfde verdeelsleutel als voor de eerste tranche, zou Lelystad nog een keer €876.810 kunnen ontvangen. In totaal zou ons TONK budget dan €1.169.080 bedragen. Echter als de TONK in heel Nederland slecht blijft lopen, zal de minister wellicht minder dan de €195 miljoen uitkeren.

Dit gezegd hebbende, heeft het college op 11 mei jl. besloten de beleidsregels TONK te verruimen. Hierbij is uitgegaan van een nieuwe business case. Er vanuit gaande dat de minister inderdaad de

* [TONK-steun veel minder aangevraagd dan verwacht, 'regels zijn te streng' | NOS](#) & [Koolmees: gemeenten moeten ruimhartiger omgaan met TONK-regeling | NOS](#)

toegezegde €260 miljoen volledig uitkeert, en rekenend met de verdeelsleutel die op de eerste tranche is toegepast, heeft het college, op basis van nieuwe inschattingen van de instroom, beleidsregels vastgesteld die uitgaan van een sluitende businesscase (zie onder). Met andere woorden, het college koerst op een verruimde TONK, waarbij de gemeente grosso modo het budget aanhoudt dat naar verwachting overkomt vanuit Rijksmiddelen (€1,17 miljoen). Hiermee blijft het college binnen de kaders van het risicoprofiel waarmee de raad heeft ingestemd op 9 maart 2021.

Verruiming TONK

Sinds half april beraden de meeste gemeenten zich op het uitbreiden of versoepelen van hun TONK-regeling, teneinde het bereik en het effect ervan te vergroten. Ook de minister drukt gemeenten op het hart hun TONK alsnog te herzien en ruimhartiger in te richten. Net als de eerste keer dat gemeenten een TONK moesten inrichten, bevinden alle gemeenten zich op dit moment in hetzelfde schuitje: de regeling loopt niet zoals verwacht of gehoopt. Het is niet exact duidelijk waarom. Over de doelgroep is nog immer weinig bekend. En er wordt door de minister druk op gemeenten gezet om haast te maken. Wat er gebeurt als we onze regeling wijzigingen, laat zich niet exact voorspellen. We weten dan nog niet hoe groot de instroom in de TONK wel wordt. Wat helder is, is dat de meeste huidige TONK-regelingen op verschillende punten (veel) ruimer zijn dan die van Lelystad en ook geen grote aantallen aanvragen trekken. Als voorbeeld: Almere en Rotterdam hebben allebei een zeer ruime en relatief succesvolle TONK. Almere heeft tot dusver 440 aanvragen gekregen op 215.000 inwoners en Rotterdam 1229 aanvragen op ruim 620.000 inwoners. Vertaald naar Lelystad zou dat neerkomen op circa 164 en 159 aanvragen respectievelijk, voor het eerste kwartaal TONK.

Wanneer Lelystad in de pas wil blijven met andere gemeenten die nu ook gaan verruimen, ligt het voor de hand om de beleidsregels op een aantal punten aan te passen. Uit de werkelijke instroomcijfers van andere gemeenten valt op te maken, dat wanneer wij onze regeling verruimen, dat waarschijnlijk niet betekent dat dan het aantal aanvragen opeens spectaculair stijgt – zie de businesscase hieronder.

Derhalve heeft het college ervoor gekozen dat:

- Inwoners al in aanmerking komen bij een gezinsinkomstendaling van 20% in plaats van 50%;
- er geen minimale woonquote meer wordt gehanteerd;
- behalve huur/hypotheek (+ servicekosten) en gas/water/licht, ook de kosten van de zorgverzekering en andere verplichte verzekeringen als noodzakelijke kosten kunnen worden verstrekt;
- een iets groter bedrag wordt vrij gelaten bij het bepalen van de draagkracht (120% van het sociaal minimum in plaats van 100%, waar 80% van als draagkracht gerekend wordt in plaats van 100%);
- de beschikbare geldmiddelen voortaan buiten beschouwing worden gelaten;
- de maximumbedragen worden verhoogd naar €700 per maand voor een alleenstaande en €900 voor gehuwden.

Businesscase Verruimde TONK

De voorgestelde aanpassingen van de beleidsregels, leiden tot een TONK met een bredere toegang en hogere maximale bedragen. De maximale vergoeding voor de gehele TONK gaat omhoog naar €4.200 voor alleenstaanden en €5.400 voor gehuwden. Op basis van ervaringen in Rotterdam en Almere – die een zeer ruimhartige regeling kennen – schatten wij bij een verruimde TONK dat we maximaal circa 300 aanvragen krijgen. Op dit moment kennen we circa een derde van alle aanvragen

toe. We verwachten dat dit aandeel stijgt naar tweederde bij een verruimde regeling. Uiteraard laat het precieze effect hiervan zich lastig schatten.

Net als bij de bestaande beleidsregels gaan we er nog steeds vanuit dat ongeveer de helft van de aanvragers alleenstaand is en de helft gehuwd/samenwonend. Dit lijkt in de praktijk redelijk te kloppen. Niet iedere aanvrager zal verder voor het maximale bedrag in aanmerking komen is de prognose. Net als bij de huidige beleidsregels rekenen we met een gemiddeld verstrekt bedrag op 90% van het plafond.

Met genoemde uitgangspunten, bedragen de totale TONK-bijdragen in dit scenario naar verwachting ca. €0,86 miljoen. De uitvoeringskosten nemen in dit scenario iets toe doordat de bestaande aanvragen opnieuw beoordeeld moeten worden. De totale kosten - uitvoeringskosten en tegemoetkomingen TONK - van dit scenario bedragen ca. €1,15 miljoen. Afgezet tegen de op dit moment geprognosticeerde rijksbijdrage ad. €1,17 miljoen doet uitvoering van de TONK-regeling conform dit scenario naar verwachting geen beroep op de gemeente eigen middelen.

Procedure richting de raad

Bij het herzien van de TONK is snelheid geboden. De TONK loopt nog maar twee maanden en inwoners moeten maximaal de kans krijgen om op de TONK een beroep te doen. Het vaststellen van beleidsregels is een collegebevoegdheid. De vorige beleidsregels zijn de raad in een spoedprocedure voorgelegd, omdat de verwachting was dat de Rijksmiddelen niet afdoende zouden zijn en de raad het budgetrecht heeft. De nieuwe beleidsregels, echter, gaan uit van een budgetneutrale regeling. Het risicoprofiel van €1,2 – 2,9 miljoen is daarmee niet langer aan de orde. Erop vertrouwend dat het college handelt binnen de kaders van de raad, heeft het college er daarom voor gekozen de beleidsregels op 11 mei 2021 vast te stellen en de raad daar ditmaal over te informeren. Daardoor kan deze zelfde week nog gestart worden met de nieuwe TONK Lelystad.

Vervolg

We laten de minister weten dat we de beleidsregels verruimd hebben. Daar wordt ook een nieuwe publiekscampagne aan gewijd. En de reeds binnengekomen aanvragen worden allemaal ambtshalve opnieuw beoordeeld. Inwoners hoeven niet opnieuw een aanvraag in te dienen.